

Ο ΤΕΛΩΝΗΣ ΚΑΙ Ο ΦΑΡΙΣΑΙΟΣ

Διήγηση

1. Ποιοι ήταν οι Τελώνες; Ποιοι οι Φαρισαίοι;

Οι Τελώνες, όπως έχουμε και άλλοτε πει, ήταν Ιουδαίοι υπάλληλοι των Ρωμαίων για να εισπράττουν τους φόρους από τους υπόδουλους συμπατριώτες τους για τους κατακτητές Ρωμαίους. Αυτή βέβαια η πιεστική φορολογία δεν άρεσε καθόλου στον λαό. Πρώτος λόγος αυτός που δεν συμπαθούσαν τους τελώνες. Δεύτερος, όμως, και σημαντικότερος, ότι οι Τελώνες δεν φέρονταν τίμια σε αυτή την είσπραξη. Ζητούσαν περισσότερα, άρπαζαν με δόλο και αδικίες, για να κερδίζουν και οι ίδιοι. Έτσι, είχαν πολλά αδικομαζεμένα πλούτη και ήταν μισητοί. «Τελώνης», σήμαινε, μεγάλος αμαρτωλός.

Οι Φαρισαίοι; Ήταν μία από τις ανώτερες κοινωνικές τάξεις των Ιουδαίων. Είχαν καταφέρει με την υποκρισία να τους θεωρεί ο λαός σαν τους περισσότερο ευσεβείς και τηρητές του Νόμου του Θεού. Και πραγματικά, τηρούσαν πολλές διατάξεις του Νόμου στην εξωτερική τους συμπεριφορά. (Νηστείες, προσευχές, ελεημοσύνες, δημοσίως). Το εσωτερικό τους όμως, ήταν διαφορετικό. Γεμάτο υπερηφάνεια και υποκρισία. Φορούσαν μάλιστα και διαφορετικά ρούχα, πιο μακριά και εντυπωσιακά! Όλα για να εμφανίζονται ανώτεροι από τους άλλους, με θρησκευτική υπεροχή. Ο ίδιος ο Κύριος είχε πει, πως ό,τι καλό κάνουν το κάνουν «πρός τό θεαθεΐναι τοῖς ἀνθρώποις!» (Για να τους δουν οι άνθρωποι και να τους θαυμάσουν).

Κι ας δούμε τώρα του Κυρίου την Παραβολή. Παρουσιάζει τους δύο αυτούς τύπους ανθρώπων, σε φάση πολύ εκφραστική του χαρακτήρα τους.

Αφήγηση της Παραβολής (Λουκ. ιη΄ 9-14)

Ο Ευαγγελιστής Λουκάς, πριν αρχίσει την «απ' ευθείας μετάδοσή» του, μας μιλάει και για την αφορμή που πήρε ο Κύριος να πει τη σημαντική αυτή παραβολή.

Ήταν κάποιοι, λέει, εκεί (ακροατές) που είχαν τόσο μεγάλη ιδέα για τον εαυτό τους, ώστε να τον θεωρούν ανώτερο από κάθε άλλον στην αρετή και στην αγιότητα! Χαρακτήρα τέλειο! Δίκαιο (που σημαίνει, σε όλο τον Νόμο του Θεού εντάξει)! Και βέβαια, με τέτοια υπεροψία και υπερηφάνεια, υποτιμούσαν και περιφρονούσαν τους άλλους ανθρώπους. Τους θεωρούσαν αμαρτωλούς και κατώτερους! (ιη΄ 9)

Είπε ο Κύριος· «Ἴσως ἀνθρώποι δύο ἀνέβησαν εἰς τό Ἱερόν προσεύξασθαι ὁ εἷς Φαρισαῖος καί ὁ ἕτερος Τελώνης...».

—Δύο άνθρωποι ανέβηκαν στον Ναό του Σολομώντα, που βρισκόταν κτισμένος στο ψηλότερο μέρος της πόλης, πάνω στον λόφο Σιών που λεγόταν και Μορία, για να

προσευχηθούν. Δύο άνθρωποι, μα εντελώς αντίθετοι μεταξύ τους, αφού ο ένας ήταν Φαρισαίος και ο άλλος Τελώνης! Και ασφαλώς, εκείνοι που τους είδαν να μπαίνουν στον Ναό, για το Φαρισαίο θα είπαν άλλη μια φορά!

—Για κοίτα! Ποτέ δεν παραλείπει της προσευχής το καθήκον! Υποδειγματικός! Ήταν ο εκπρόσωπος της πνευματικής τους αριστοκρατίας, ντυμένος τη διακριτική στολή του! Ήξεραν, ότι οι Φαρισαίοι συνήθιζαν να προσεύχονται καθημερινά και στις γωνίες των δρόμων και στις πλατείες. Τούτος όμως, φαίνεται, πως έχει φτάσει σε ύψη αγιότητας! Κι έρχεται να συμπληρώσει και στον Ναό την καθημερινή του προσευχή. Πού να ήξεραν, ότι το έκανε για να τον δουν και να τον ακούσουν περισσότεροι!

Για τον Τελώνη όμως, μάλλον θα παραξενεύτηκαν. Τι θέλει τούτος ο αμαρτωλός εδώ; Πώς τολμά, βουτηγμένος στην αδικία να μολύνει τον Ναό του Θεού! Πού να ήξεραν, σε ποιον και γιατί, κατευθύνονταν τα βήματα του Τελώνη! Ότι η βαρυφορτωμένη από την αμαρτία καρδιά του, αναζητούσε το έλεος του Θεού, στον τόπο της λατρείας του!...

Και να! Μεγαλόπρεπα, πρώτος ο Φαρισαίος, με το κεφάλι ψηλά, και ρίχνοντας ματιές δεξιά-αριστερά, να δει αν από παντού καλά τον βλέπουν όλοι, άνοιξε τα χέρια επιδεικτικά, εκεί στο κέντρο του Ναού, ζύγιασε τη δύναμη και τη μεγαλοπρέπεια της φωνής του και άρχισε να λέει την προσευχή του! Με αυταρέσκεια (ευχαριστημένος από τον εαυτό του) και με ικανοποίηση.

Τον άκουγαν και θαύμαζαν γύρω οι άλλοι!... Θαύμαζε και ο ίδιος ακόμα πιο πολύ τον εαυτό του! Μα, τον άκουγε και κάποιος άλλος, αοράτως παρών. Ποιος; Ο Θεός.

Λοιπόν, «ὁ Φαρισαῖος πρὸς ἑαυτὸν σταθεῖς, ταῦτα προσηύχετο· ὁ Θεὸς εὐχαριστῶ Σοι!...». Τι καλά να έμενε ως εδώ! Και να έλεγε στη συνέχεια· Θεέ μου, σε ευχαριστώ για την αγάπη Σου! Είναι τόσα τα δώρα Σου σε μένα τον ανάξιο και αμαρτωλό. Τι είπε όμως εκείνος; Ήταν πραγματική ευχαριστία όσα είπε;

—Θεέ μου, Σε ευχαριστώ, γιατί εγώ, όπως βλέπεις είμαι άνθρωπος ξεχωριστός! Εγώ, καθόλου δεν μοιάζω με τους άλλους ανθρώπους, τους τόσο αμαρτωλούς! Αυτοί είναι κλέφτες, άδικοι, επιτήδειοι να αρπάζουν από τους άλλους ό,τι τους αρέσει! Είναι ανήθικοι! Ενώ εγώ!!... Με τίποτε από αυτά δεν έχω σχέση! Και, λοξεύοντας περιφρονητικά και με αποστροφή τη ματιά του, προς τη μεριά του Τελώνη, πρόσθεσε με απέχθεια και υπεροψία· Ούτε μοιάζω εγώ, με κείνον, εκεί πέρα, τον αμαρτωλό Τελώνη!...

Ενοχή εμένα δεν με βαραίνει! Το ξέρουν άλλωστε όλοι. Εγώ, κάνω και έργα, παραπάνω από όσα ορίζει ο Νόμος.

Νηστεύω δύο φορές την εβδομάδα! Από όλα τα εισοδήματά μου, πάντα το ένα δέκατο το δίνω για τους φτωχούς!... Και τι δεν κάνω, εγώ, περισσότερο από τους άλλους ανθρώπους!...

Και όλο τέντωνε περισσότερο το κορμί και το κεφάλι, σίγουρος ότι οι άλλοι γύρω εντυπωσιάζονται από την αγιότητά του!

Τι να έκανε όμως άραγε, ακούγοντας όλα αυτά ο Τελώνης; Μήπως προσβλήθηκε και θύμωσε για του Φαρισαίου τις κατηγορίες και την περιφρόνηση; Κάθε άλλο! Παραδεχόταν μέσα του, ότι τέτοιος είναι! Ο χειρότερος από τους ανθρώπους. Και το έδειξε αυτό και με τη στάση Του μέσα στον Ναό, και με την προσευχή του.

Πώς μας τον παρουσιάζει ο Κύριος;

Ο Τελώνης, μακριά στάθηκε από το θυσιαστήριο! Κι η σκέψη του μακριά από του Φαρισαίου τη σκέψη...

Κι από την ντροπή που του έφερναν οι τόσες αμαρτίες του, ούτε τα μάτια ήθελε στον ουρανό ψηλά, που είναι ο Θρόνος του Θεού να τα σηκώσει!... Αλλά, τι έκανε! Τα στήθη του συνέχεια χτυπούσε, με συντριβή, μετάνοια και πόνο! Γιατί, εκεί μέσα κρυβόταν η αμαρτωλή καρδιά του! Ακάθαρτη και βρωμερή από τα τόσα πάθη. Τα ανόσια, τα άδικα, τα απαγορευμένα από τον Νόμο του Θεού! Έργο καλό, ούτε ένα. Μια προσευχή μονάχα στα χείλη του ανεβαίνει από τη θλιμμένη του καρδιά· σαν ικεσία ολόθερμη σε Κείνον, που για όλους άπειρη έχει αγάπη και δεν θέλει την τιμωρία του αμαρτωλού. Μια προσευχή μικρή! Όμως, τόσο δυνατή μέσα στην ταπεινώσή της, που να κατεβάσει όλη την Αγάπη του Θεού μέσα στην καρδιά του!

Τι είπε; «Ὁ Θεός ἰλάσθητί μοι τῶ ἁμαρτωλῶ!»! Τίποτε άλλο. Έφθανε! Μικρή σε λόγια, αλλά μεγάλη σε βάρος και αξία! Μια προσευχή ευάρεστη (που να αρέσει) στον Κύριο!... Και αυτό ακριβώς βεβαιώνει ο Κύριός μας καθώς κλείνει την Παραβολή.

—«Σὰς βεβαιῶνω, ὅτι αὐτός ὁ αμαρτωλός και περιφρονημένος Τελώνης, κατέβηκε από τον Ναό αθωωμένος και συγχωρεμένος και δεκτός από τον Θεό σαν ενάρετος! Και όχι εκείνος, ο Φαρισαίος»!...

Μά πώς! Γιατί; Δεν έλεγε πως έκανε τόσες καλές πράξεις; Πως είχε τόσες Αρετές και ήταν τηρητής του Νόμου ο Φαρισαίος; Γιατί, λοιπόν;

Ο Κύριος απαντώντας σε αυτό το γιατί, σφραγίζει την παραβολή με μια βαρυσήμαντη διακήρυξη! Ποια; Ας τη διαβάσουμε από την Καινή Διαθήκη μας και ας την γράψουμε στον νου μας.

—«Ὅτι, πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτόν, ταπεινωθήσεται ὁ δέ ταπεινῶν ἑαυτόν ὑψωθήσεται»! Δηλαδή; Καθένας που έχει μεγάλη ιδέα για τον εαυτό του και τον υψώνει, θα ταπεινωθεί από τον Θεό! Εκείνον όμως, που βλέπει τις αδυναμίες του και ταπεινώνεται και μετανοεί, θα τον υψώσει και θα τον τιμήσει ο Θεός!...

Συζήτηση

Εντυπωσιακή πραγματικά παραβολή! Αφορά όλους τους ανθρώπους και σε όλες τις εποχές. Κι αφού, «Παραβολή» σημαίνει «σύγκριση» τι πρέπει να κάνουμε κι εμείς τώρα; Να συγκρίνουμε τον εαυτό μας με τον Φαρισαίο και τον Τελώνη! Πού ξέρουμε, αν κρύβεται και μέσα μας κάποιος μικρός Φαρισαίος που δεν τον έχουμε πάρει είδηση! Λοιπόν, σίγουρα δεν μας άρεσε και εμάς ο Φαρισαίος... Γιατί δεν μας άρεσε; Ήταν εγωιστής και υπερήφανος!

α) Πώς και πού φάνηκε ο εγωισμός του;

- Πρώτον, είχε μεγάλη ιδέα για τον εαυτό του.
- Όλα όσα έκανε είχαν εγωιστικό σκοπό. Να τον θαυμάσουν οι άνθρωποι! Μα, στον Ναό του Θεού, για αυτό τον σκοπό πάνε οι άνθρωποι;
- Η προσευχή του έδειχνε μεγάλη υποκρισία. Κορόϊδευε όχι μόνο τους ανθρώπους γύρω του, αλλά και τον ίδιο τον Θεό. Άλλος ήταν μέσα του και άλλη εντύπωση ήθελε να δώσει.
- Μίλησε προσβλητικά, χωρίς αγάπη και ευγένεια για τον Τελώνη!
- Ο εγωισμός, του είχε σκοτίσει τον νου. Σκεφτόταν εξωπραγματικά: φερόταν παράλογα!

Έναν τέτοιο όμως άνθρωπο τον εκτιμούν οι άλλοι; τον εμπιστεύονται; τον θέλουν φίλο τους; τον θέλουν στη συντροφιά τους; Πόσο όμως είναι φοβερότερο, να μην είναι μαζί σου ευχαριστημένος ο Θεός! Και ο Φαρισαίος λύπησε με την υπερηφάνειά του τον Άγιο Θεό! Που, σαν Πατέρας στοργικός, για να τον διορθώσει, αναγκάζεται να τον ταπεινώσει...

β) Ποιο παράδειγμα, όμως, μας δίνει ο τελώνης;

Εντελώς το αντίθετο, ταπεινό! Ο εγωισμός δεν του έχει σκοτίσει τον νου. Βλέπει καθαρά. Και το πρώτο που βλέπει είναι τα λάθη του. Έχει αυτογνωσία. Την πιο σημαντική γνώση στον άνθρωπο. Έρχεται στον Ναό, με ειλικρίνεια. Νιώθει ανάξιος να κοιτάξει τον ουρανό! Δεν κατακρίνει κανένα. Μόνο τον εαυτό του! Και, καθώς δεν έχει εκείνος καλές πράξεις και αρετές να προσφέρει στον Θεό, σε μια γωνιά σκυμμένος προσφέρει την ειλικρινή του μετάνοια!

γ) Με ποιον από τους δύο ευχαριστήθηκε ο Θεός; Τίνος την προσευχή δέχθηκε και έδωσε την ευλογία Του;

Μα, το είπε ο ίδιος ο Κύριος... Αυτός ο περιφρονημένος Τελώνης, δικαιώθηκε από τον Θεό!

Πόσο όμορφη η εικόνα του Τελώνη, όταν θα βγαίνει από τον Ναό! Μπήκε αμαρτωλός με την καρδιά βαριά, γεμάτη κρίματα και αδικίες! Βγαίνει ανάλαφρος: πλημμυρισμένος από τη Χάρη του Θεού! Ενώ ο Φαρισαίος; Κακός μπήκε, χειρότερος βγήκε!...

δ) Και ποιο να είναι, παιδιά, ευκολότερο; Να γίνει κανείς εγωιστής ή ταπεινός; Εγωιστής λοιπόν, είναι ευκολότερο; Γιατί;

Μα θέλει ρώτημα; Γιατί ο πρώτος εγωιστής του κόσμου ο Διάβολος, μας σπρώχνει όλους να του μοιάσουμε. Μας σκοτίζει τον νου. Μας κάνει να βλέπουμε τα δώρα του Θεού σαν δικά μας κατορθώματα και να υπερηφανευόμαστε!

ε) Και σε ποιες εγωιστικές πράξεις μπορεί να σπρώξει ο αρχιεγωιστής ένα παιδί; Σε κάτι παρόμοιες με τον Φαρισαίο.

Να νομίζει ότι είναι το καλύτερο παιδί του κόσμου. Το πιο έξυπνο, το πιο χαριτωμένο. Ότι τα καταφέρνει καλύτερα στα μαθήματα, στον αθλητισμό, στα παιχνίδια!... Ότι έχει ταλέντα. Ότι έχει πατέρα πλούσιο με θέση μεγάλη.

Μα είναι και άλλου είδους εγωισμοί. Ποιοι;

- Υποκρισία. Μπροστά στους μεγαλύτερους, προσποιείται τον άψογο! Όταν λείπουν; Μην τα ρωτάτε τι γίνεται!
- Η κατάκριση. Δηλαδή; Κατηγορίες των άλλων και μάλιστα πίσω τους.
- Φιλοπρωτία! Να είναι σώνει και καλά πάντα αυτός αρχηγός.
- Δεν αναγνωρίζει τα λάθη του. Δεν ζητάει συγγνώμη.
- Τα θέλει όλα δικά του. Διαλέγει το καλύτερο.
- Τρέχει, σπρώχνεται, να πιάσει την καλύτερη θέση.
- Θέλει όλοι να ενδιαφέρονται για αυτόν!
- Καυγαδίζει, αν νομίσει πως τον αδικούν! Και τόσα άλλα!

στ) Θυμάστε, παιδιά, πώς έκλεισε ο Κύριος την παραβολή;

Με μια βαρυσήμαντη διακήρυξη! Τι έλεγε η διακήρυξη; «Ότι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν, ταπεινωθήσεται· ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται!»!

Και μόνο θα ταπεινώσει, τον υπερήφανο ο Θεός; Έχει πει και κάτι άλλο. Επίσης σοβαρό. Ποιο; Ότι ο Κύριος πηγαίνει αντίθετα στον εγωιστή· δεν τον υπερασπίζεται. Στον Ταπεινό όμως, δίνει πλούσια τη Θεία Χάρη. «Κύριος ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται· ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν» (Καθ. Ιάκ. δ' 6).

Επαίνεσε τον Τελώνη, για να τον έχει πρότυπο κάθε αμαρτωλός. Αλλά, δεν είναι μόνο για τους αμαρτωλούς η Ταπείνωση. Είναι περισσότερο, Αρετή των Αγίων! Των πραγματικά μεγάλων σε αξία ανθρώπων. Και αυτή ακριβώς η ταπείνωση τους υψώνει σε μεγαλείο! Και να!

Για πρώτο «πρότυπο», δίνει ο Κύριος τον ίδιο τον εαυτό Του! «Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρῶτός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῆ καρδία!»! Είπε. Φανταστείτε! Εκείνος, που ως Θεός είχε κάθε δικαίωμα να διακηρύττει ότι είναι ο Παντοδύναμος, ο πάνσοφος, ο Παντογνώστης Θεός, προτιμά την αφάνεια· την περιφρόνηση, την ταπείνωση στη γη! Και ταπεινώθηκε τόσο, όσο κανείς άλλος!

Από σήμερα που ανοίγει το Τριώδιο αξίζει να αγωνιστούμε για αυτή την υπέροχη Αρετή, που είναι και βάση όλων των άλλων αρετών! Την ταπεινοφροσύνη!

Σύνθημα: Έξω από την καρδιά οι εγωισμοί. Θέση στην ταπείνωση.